

Bollnäs kommun

Kommunrevisorerna

Bilaga till revisionsberättelsen för 2015

1. Inledning

Vi har kommunfullmäktiges uppdrag att granska styrelsens och nämndernas verksamhet samt att pröva om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi skall också granska om kommunens räkenskaper är rättvisande och om den interna kontrollen som sker inom nämnderna är tillräcklig.

I god revisionsred anges inriktningen på följande sätt:

- **ändamålsenlighet**; om verksamheten efterlever och lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten
- **ekonomi**; om verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra
- **räkenskaper**; om verksamhetens redovisning upprättas i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed, om den ger en rättvisande bild av tillståndet
- **intern kontroll**; om den kontroll som görs inom styrelser och nämnder är tillräcklig, dvs. om ledning, styrning, uppföljning och kontroll är tillfredsställande.

I denna bilaga vill vi framföra några mer allmänna synpunkter och kortfattat redovisa de granskningar som genomförts under revisionsåret 2015. Granskningarna finns presenterade i separata rapporter som dels finns i kommunens diarium och dels på revisorernas hemsida Bollnäs kommun/Kommun & politik/Politik/ Kommunfullmäktige/ Kommunrevisionen. Vårt uppdrag som lekmannarevisorer redovisas i separata granskningsrapporter för kommunens bolag.

2. Omfattning och inriktning

För vår granskning gäller kommunallagen, god revisionsred och av fullmäktige antaget revisionsreglemente.

För 2015 års granskningsarbete erhöles ett anslag om totalt 1 517 tkr. De bokförda kostnaderna för verksamheten uppgår till totalt 1 487 tkr med följande fördelning (tkr):

Arvoden	502
Personalomkostnader	49
Övriga kostnader	114
Konsulttjänster	822
Summa	1 487

Vi har följt nämndernas och kommunstyrelsens verksamhet genom fördjupade granskningar, uppföljningar och protokollsgenomgångar.

Vi har sammanträffat med nämnder och nämndsrepresentanter samt tjänstemän inom olika verksamhetsområden för att få information och för att diskutera iakttagelser som revisorerna har gjort.

Kontinuerliga möten har avhållits med kommunfullmäktiges presidium för informationsutbyte och avstämning av uppdraget.

Träff med revisionskollegorna i Ovanåkers och Söderhamns kommuner har genomförts för erfarenhetsutbyte och gemensam planering.

Vi har haft 10 sammankomster under år 2015 omfattande dels slutrevision för verksamhetsåret 2014, dels granskning enligt plan för år 2015.

Vi biträds i vårt arbete av PwC, Kommunal Sektor. PwC's revisionskonsulter har utfört granskningar och uppföljningar i enlighet med våra uppdrag. PwC har också svarat för den administration som är förknippad med revisorernas verksamhet.

3. Revisorernas syn på kommunens ekonomi och verksamhet

Årets resultat för kommunen uppgår till +71,4 mnkr och för koncernen till +83,8 mnkr. Resultatet för kommunen 2014 uppgick till -2,0 mnkr, vilket gör att resultatutfallet för 2015 är en förbättring med 73,4 mnkr jämfört med föregående år. Resultatet enligt balanskravet uppgår enligt årsredovisningen till +56,7 mnkr.

Totalt redovisar nämnderna ett överskott om 17,4 mnkr. Teknik- och fritidsnämnden (+18,1 mnkr) och Barn- och utbildningsnämnden (-10,0) visar de största avvikelserna från budget.

Årets resultat och ställning är förenligt med de finansiella målen avseende god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Vi bedömer att den verksamhetsmässiga måluppfyllelsen som svag då inget av fullmäktiges mål bedöms vara helt uppfyllda. Det är väsentligt att kommunstyrelsens arbete med utveckling av styrmodellen skapar förutsättningar för en långsiktig strategisk målstyrning.

Vi konstaterar att det är positivt att kommunen visar ett förbättrat resultat för 2015 jämfört med 2013 och 2014. Dock behöver kommunen fortsatt framåt verka för att uppfylla Kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. Vår bedömning är att det är väsentligt att kommunstyrelsen i sin uppsiktsplikt och sitt samordningsansvar följer upp, att den fortsatta politiska processen gällande effektiviseringar och budgetanpassningar för 2016 och framåt av kommunens verksamheter, skapar förutsättningar för en långsiktig hållbar välfärdsstrategi.

4. Större granskningsinsatser

Under verksamhetsåret 2015 har större granskningsinsatser skett inom följande områden:

- fördjupad uppföljning av granskning av kommunens fastighetsunderhåll
- fördjupad uppföljning av granskning av gator och vägar
- löpande redovisning och intern kontroll i redovisningsrutiner
- övergripande ansvarsutövning av kommunstyrelsens egen verksamhet och fyra nämnder
- granskning av etik, korruption och oegentligheter – både kommunen och bolagen
- samgranskning med Region Gävleborg gällande vårdinsatser mellan huvudmän

4.1 Fördjupad uppföljning av granskningar av kommunens fastighetsunderhåll

Som alla kommunens fysiska anläggningstillgångar kräver fastigheterna underhåll för att bevara sitt värde. Om underhållsnivån är otillräcklig kan detta leda till ett uppdämt behov av underhållsåtgärder som ackumuleras samt att investerings- och reinvesteringsbehovet måste tidigareläggas.

Utifrån vår riskanalys 2015 gav vi PwC i uppdrag att genomföra en fördjupad uppföljning av granskningen beträffande kommunens fastighetsunderhåll från 2011. En del i uppdraget var att kontrollera huruvida åtgärdsrekommendationerna från 2011 hade följts.

Revisionsfrågan som granskningen skulle besvara var om Teknik- och fritidsnämnden säkerställt ett ändamålsenligt underhåll av kommunens fastigheter enligt god fastighetsekonomi?

Vi konstaterade att Teknik- och fritidsnämnden hade vidtagit aktiva åtgärder för att komma till rätta med flertalet av de revisionella bedömningarna och förbättringsiakttagelserna som framkom i revisorernas granskning 2011.

Vår sammanfattade bedömning var att Teknik- och fritidsnämnden till i huvudsak hade säkerställt ett ändamålsenligt underhåll av kommunens fastigheter enligt god fastighetsekonomi.

4.2 Fördjupad uppföljning av granskning av gator och vägar

Vi gav PwC i uppdrag att genomföra en fördjupad uppföljning av granskningen av kommunens underhåll av gator och vägar från 2012. Som del i uppdraget kontrollerade även PwC huruvida åtgärdsrekommendationerna från 2012 hade följts.

Revisionsfrågan som granskningen skulle besvara var om Teknik- och fritidsnämnden säkerställt ett ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar enligt god ekonomisk hushållning?

Vi kunde konstatera att Teknik- och fritidsnämnden, sedan granskningen 2012, hade vidtagit aktiva åtgärder för att stärka ändamålsenligheten i arbetet med underhåll av kommunens gator och vägar.

Vår sammanfattade bedömning var att Teknik- och fritidsnämnden i Bollnäs kommun i huvudsak hade säkerställt ett ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar enligt god ekonomisk hushållning.

Vi bedömde att nämnden behövde säkerställa att gatuenheten framåt efterlever god redovisningssed gällande komponentredovisning.

4.3 Löpande redovisning och intern kontroll i redovisningsrutiner

Enligt kommunallagen 9 kap 9 § ska vi ”utröna om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig”.

PwC genomförde på vårt uppdrag en granskning avseende löpande redovisning och intern kontroll i redovisningsrutinerna. Granskningen syftade till att bedöma om rutiner, system och arbetssätt, när det gäller kommunens ekonomiska redovisning, var ändamålsenlig och säkerställde en rättvisande redovisning av resultat och ekonomisk ställning.

Den genomförda granskningen skulle svara på revisionsfrågan om kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll avseende redovisningsrutiner och systemförvaltning?

Vi kunde konstatera att det, inom de delar av ekonomihantering och behörighetshantering som omfattats av vår granskning, fanns ett arbetssätt samt system och rutiner som till stor del var ändamålsenliga när det gäller den ekonomiska redovisningen.

I granskningen genomfördes ett antal stickprovskontroller av kommunens befintliga kontroller. Vidare genomfördes kompletterande stickprovskontroller kring behörigheter och redovisning. Utförda stickprovskontroller visade inte på några stora brister.

Vår sammanfattande bedömning var således att kommunstyrelsen till övervägande del hade säkerställt en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll avseende redovisningsrutiner och systemförvaltning.

4.4 Övergripande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet och tre nämnder

PwC fick i uppdrag att genomföra en övergripande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet, Socialnämnden, Miljö- och byggnadsnämnden och Barn- och utbildningsnämnden och granska deras aktiva åtgärder att leda, styra, följa upp och kontrollera verksamheten.

Vi konstaterade i vår granskning att det fanns fastställda dokument för de utvalda nämndernas ledning och styrning som reglementen, styrkort, verksamhetsplaner, delegationsordningar, interna kontrollplaner, policys mm.

Vi uppfattade att kommunstyrelsen och nämnderna haft olika förutsättningar att tillfredsställande leda, styra och följa upp sin verksamhet och ekonomi under året. T ex Socialnämnden som har haft stora utmaningar gällande ökade kostnader för försörjningsstödet och ökning av hemtjänsttimmar och Barn- och utbildningsnämndens största hot mot verksamheten var att det inte finns personal att anställa vid vakanta tjänster. Bl a finns inte studiehandledare att få tag på.

Vår sammanfattande bedömning utifrån den översiktliga granskningen var att kommunstyrelsens för sin egen verksamhet, Socialnämnden och Miljö- och byggnadsnämnden och Barn- och utbildningsnämnden i huvudsak hade säkerställt sin ledning, styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi.

Under 2016 kommer en ansvarsutövning genomföras av Barn- och utbildningsnämnden för att djupare granska nämndens ansvarsutövning.

4.5 Granskning av etik, korruption och oegentligheter

Bedrägerier och oegentligheter dyker upp med jämna mellanrum. De händelser som figurerat i media har bland annat medfört att uppmärksamheten riktats mot kommunernas förebyggande arbete i syfte att begränsa riskerna för att oegentligheter ska uppstå, med påföljd att förtroendet för kommunerna skadas.

Vi gav PwC i uppdrag att granska kommunens beredskap avseende etik, korruption och oegentligheter (EKO). Granskningen innefattade även bolagen.

Vår revisionella bedömning var att kommunstyrelsens, nämndernas och bolagens arbete med EKO-frågor till viss del var ändamålsenligt. Bedömningen baserades på att det finns styrdokument på plats i form av policy mot mutor och bestickning, ”Riktlinjer för handläggning av kommunens marknadsföringsinriktade sponsring – uppvaktning och representation.” samt ”Om mutor och jäv – en vägledning för offentligt anställda”. Det genomfördes även riskanalyser av verksamheten inom ramen för internkontrollprocessen.

Däremot var inte dokumenten uppdaterade eller kända i organisationen, det skedde inget förebyggande arbete på övergripande nivå och det saknades en tydlig beredskap för att hantera eventuella problem som kunde uppstå.

4.6 Samgranskning med Region Gävleborg m fl gällande samverkan/samarbete i vård- och omvårdnadsinsatser mellan huvudmän

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Gävleborg, Bollnäs kommun, Gävles kommun, Ockelbos kommun och Söderhamns kommun genomförde PwC en granskning av samverkan och samarbete i vård- och omvårdnadsinsatser mellan huvudmän.

Den övergripande revisionsfrågan var om Hälso- och sjukvårdsnämnden och respektive kommuns omvårdnadsnämnd säkerställt att de samlade resurserna användes optimalt?

Vår sammanfattande bedömning var att Hälso- och sjukvårdsnämnden och respektive kommuns omvårdnadsnämnd i allt väsentligt verkar för att säkerställa en ändamålsenlig samverkan och att de samlade resurserna används optimalt. Vi såg dock en risk med att de upprättade rutinerna inte följdes till fullo, framförallt när det gällde vårdplanering.

4.7 Granskning av delårsbokslut för 2015

I granskningen bedömde vi att:

- delårsrapporten i huvudsak var upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Detta innebar bland annat att den omfattade förvaltningsberättelse, resultaträkning, balansräkning, nämndernas redogörelser samt en prognos över förväntat utfall för helårsresultatet. En avvikelse fanns dock avseende god redovisningssed gällande efterlevnad av komponentavskrivningar av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4).
- delårsrapporten omfattade en avstämning av, fullmäktige fastställda, finansiella mål. Vi bedömde att delårsresultatet var förenligt med de tre finansiella målen. När det gällde årsprognosen gjorde kommunstyrelsen bedömningen att endast ett mål skulle uppfyllas. För målet om köptrohet rådde oklarhet om jämförelse gentemot tidigare perioder gav en riktig bild. Vi bedömde, utifrån lämnad prognos att det prognostiserade resultatet delvis var förenligt med de finansiella målen som fullmäktige fastställt i budget 2015.
- det fanns en redovisning av måluppfyllelse för kommunfullmäktiges beslutade övergripande verksamhetsmässiga mål i delårsrapporten. Vi bedömde att måluppfyllelsen var svag då endast två av nio mål bedömdes vara uppfyllda. Det var väsentligt att kommunstyrelsens arbete med utveckling av styrmodellen skapade förutsättningar för en långsiktig strategisk målstyrning.

4.8 Granskning av årsredovisning för 2015

Granskning av årsredovisningen innebär i första hand att kontrollera att kommunens räkenskaper är rättvisande. Genomgång har skett av följande dokument:

- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- kassaflödesanalys
- driftredovisning
- investeringsredovisning

Vi bedömer att årsredovisningen huvudsakligen redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever upp till Kommunallagens krav på en ekonomi i balans (KL 8:5 a-b) avseende det enskilda året 2015. Årets resultat och ställning är förenligt med de finansiella målen avseende god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vi bedömer att den verksamhetsmässiga måluppfyllelsen som svag då inget av fullmäktiges mål bedöms vara helt uppfyllda. Det är väsentligt att kommunstyrelsens arbete med utveckling av styrmodellen skapar förutsättningar för en långsiktig strategisk målstyrning.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt, med undantag av de avvikelser som framgår i rapporten, uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

5. Granskning av kommunens bolag

Kommunens bolag har granskats av utsedda lekmannarevisorer (hämtade ur kommunens revisionsgrupp) och revisorer. I granskningen har samplanering skett med respektive bolags auktoriserade revisor och kommunens revisorer. Granskningen har varit inriktad på att översiktligt bedöma rutiner för att styra, följa upp och kontrollera verksamheten. För 2015 har granskningar av etik, korruption och oegentligheter i bolagen genomförts. Avrapportering har skett till respektive bolag.

Sammantaget har bedömts att verksamheten skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

6. Övrigt

6.1 Protokollsläsningen

Arbetsuppgiften består i att läsa protokoll och bilagor dels från innehållsmässig dels från formell synpunkt. Vi har delat upp protokollsläsningen mellan oss och redovisat noteringar från läsningen vid våra revisionsmöten. Protokollen är ett viktigt dokument och förs på respektive ordförandes ansvar. Det är mycket viktigt att protokollen skrivs på ett sådant sätt att en läsare förstår ärendehantering och eventuella besluts innebörd och att gällande formella bestämmelser följs.

6.2 Övriga granskningar

I revisionen sker löpande uppföljningar av diverse frågor vilka initieras i samband med läsning av protokoll, från personal och förtroendevalda inom kommunen eller allmänheten. Dessa uppföljningar utgör även en viktig grund i revisionsplaneringen inför kommande år.